

Poptávané typy péče u akademických pracovních a pracovníků: preference a náklady

Výstupy ankety

Obsah

1. Hlavní zjištění	1
2. Úvod	2
3. Základní charakteristiky osob, které se zúčastnily ankety	2
4. Základní charakteristiky osob, které potřebují péči	4
4.1 Služby péče o děti	5
4.2 Služby péče o děti – odhad nákladů	8
4.3 Case study – příklady nákladů za služby péče o dítě	10
4.4 Služby péče o jiné osoby než děti	11
5. Závěrečné komentáře	11

1. Hlavní zjištění

- Na dotazník odpověděly osoby převážně z Prahy z oblasti přírodních věd ve věku od 25 do 46, které pečují o 1 až 2 děti do 12 let.
- Nejvíce poptávanou službou mezi respondentkami/ty byla služba pravidelné denní péče o dítě/děti, tedy škola, jesle či dětská skupina.
- Služba péče o dítě/děti v průběhu vědecké konference, které se respondentky/ti účastní, byla další nejčastější odpovědí u preferovaných služeb – a to jak hlídání v době konference, tak také doprovod na konference za účelem péče o dítě/děti.
- Nejméně preferovanou službou je vyzvedávání dětí ze služeb denní péče a ze zájmových aktivit.
- Celkové náklady na veškeré služby péče o dítě/děti odhadují respondenti v průměru na 5 000 Kč za měsíc na jedno dítě.
- Odhad nákladů na služby denní péči ve školce/jeslích/dětské skupině (za jedno dítě) odhadovaly respondentky/ti nejčastěji mezi 5 000 Kč 10 000 Kč za měsíc.
- Průměrná suma, kterou respondentky/respondenti odhadly za služby při sazbě na hodinu je cca 200 Kč/hodinu.
- Mezi jmenovanými službami preferovanými respondentkami/ty v případě péče o jinou osobu než dítě, byly např. návštěva zdravotní sestry/bratra u osoby doma, fyzioterapie, příspěvek na sezení u psychologu/ga nebo např. doprovod pečované osoby v rámci lékařské péče.
- Náklady na služby péče pro osobu jinou než dítě odhadují respondentky/ti nejednoznačně, většina respondentek/tů se domnívá, že se náklady pohybují do 10 000 Kč za měsíc.
- Zájem o využívání služeb péče o osobu jinou než dítě byl mezi respondentkami/ty podstatně nižší než zájem o služby péče o dítě/děti.

2. Úvod

Pracovní skupina pro rovnost žen a mužů Rady pro výzkum, vývoj a inovace (dále PS RVVI) se věnuje otázce uznatelnosti nákladů za služby péče s cílem přispět ke zlepšení podmínek pro sladování rodinného a profesního života osob pracujících ve výzkumu. Aktivita vychází přímo z úkolů stanovených Národní politikou výzkumu, vývoje a inovací 2021+ a Strategií rovnosti žen a mužů v ČR na roky 2021 až 2030. Na únorovém zasedání schválila Rada pro výzkum, vývoj a inovace materiál vypracovaný PS RVVI s doporučeními pro poskytovatele a VaVal instituce k proplácení služeb péče.

Pro další posun v této oblasti byla zahájena jednání s představiteli/kami AV ČR a dalšími klíčovými subjekty (např. MF) a došlo k realizaci ankety, která se týká aktuálních potřeb a preferencí výzkumnice a výzkumníků ohledně zajištění péče. Tento dokument představuje výsledky ankety a jeho cílem je poskytnout podklad, který přispěje k udržitelnému nastavení opatření v této oblasti.

Anketa proběhla mezi 13. a 29. dubnem 2022 a ve spolupráci s Czexpats in Science ji realizovalo NKC – gender a věda Sociologického ústavu AV ČR.¹ Vytyčeným úkolem bylo:

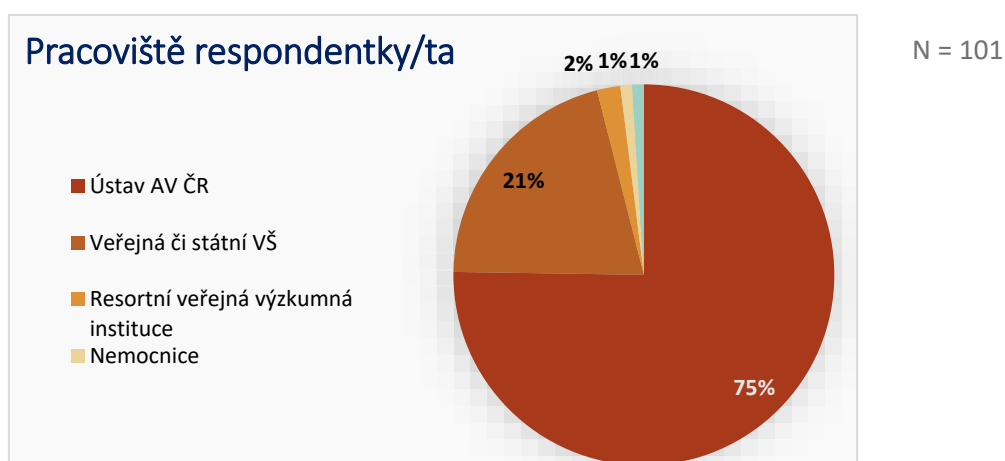
- 1) zjistit, jaké služby péče jsou nejvíce poptávané mezi vědkyněmi a vědci a
- 2) jaké jsou přibližné náklady na financování těchto služeb.

Součástí otázek byla také možnost podat podnět/y pro další činnost PS RVVI.

Dotazník byl distribuován prostřednictvím přímého oslovení potenciálních respondentů/tek e-mailem, prostřednictvím sociálních sítí, internetových stránek a newsletteru NKC – gender a věda.² Anketa byla k dispozici v české a anglické verzi a celkem na ni odpovědělo 101 osob. **Vzhledem k relativně krátké době na přípravu ankety i sběr reakcí, nejde o reprezentativní šetření, ale dílčí sondu indikující aktuální zájem a potřeby části rodičů ve vědě.**

3. Základní charakteristiky osob, které se zúčastnily ankety

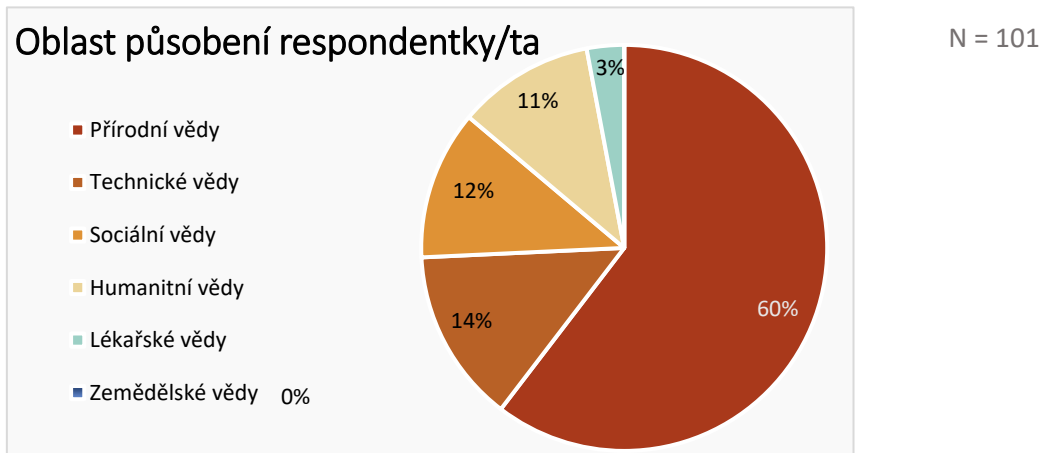
Z celkem 101 osob, které se ankety zúčastnily, je nejčastější respondentkou/tem osoba zaměstnaná v jednom z ústavů AV ČR, působí v Praze, bádá v oblasti přírodních věd a je ve věkovém rozmezí 36-46 let.

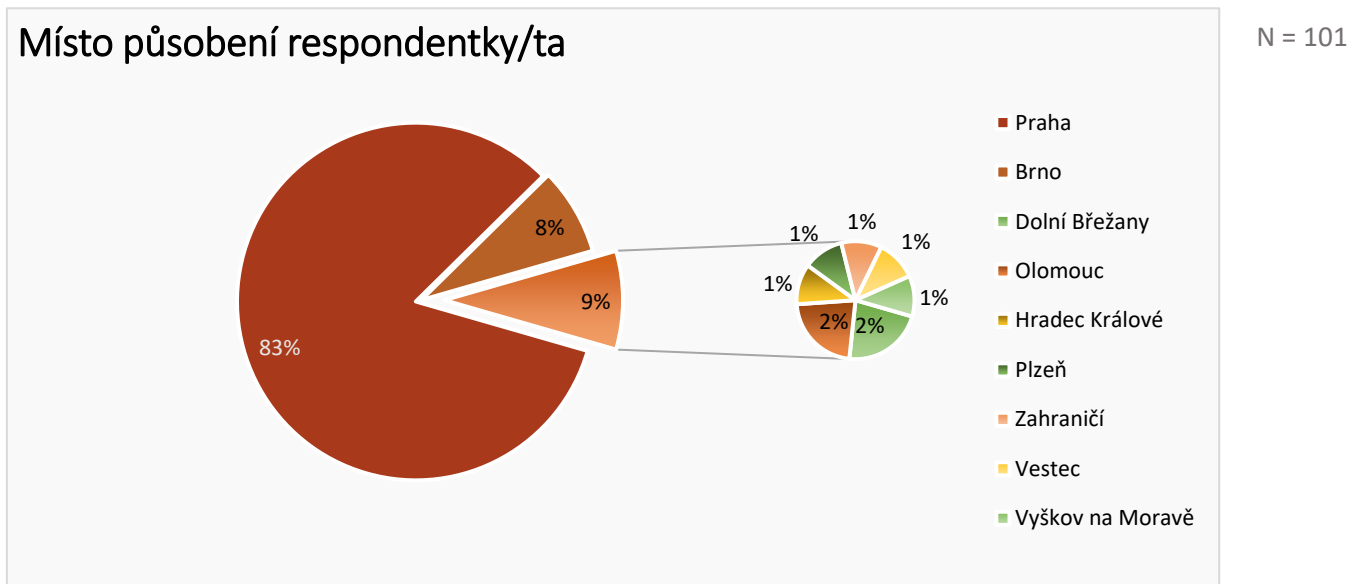
¹ Anketa byla vytvořena a analyzovaná ve spolupráci s Vladkou Petráková, Czexpats in Science, členkou PS RVVI. Anketa byla také konzultována s paní D.Cejpkovou (SSČ AV ČR) a paní Š. Vohlídalovou (Centrum Carolina, UK Point).

² Přímou byly osloveny začínající vědkyně ústavů AV ČR v Praze (cca 500 osob) a 71 členů/členek Komunity pro změnu. Newsletter NKC – gender a věda byl distribuován 527 odběratelkám/odběratelům. Dále byla oslovena iniciativa vědkyň matek – VĚDMA a Rodiče na FF UK s prosbou o další sdílení. Výzva k zapojení byla umístěna na sociálních sítích ([Twitter](#), [Facebook](#), [LinkedIn](#)) a na [webu](#) NKC – gender a věda. A dále byla zveřejněna na internetových stránkách [vyzkum.cz](#) a [vedavyzkum.cz](#).

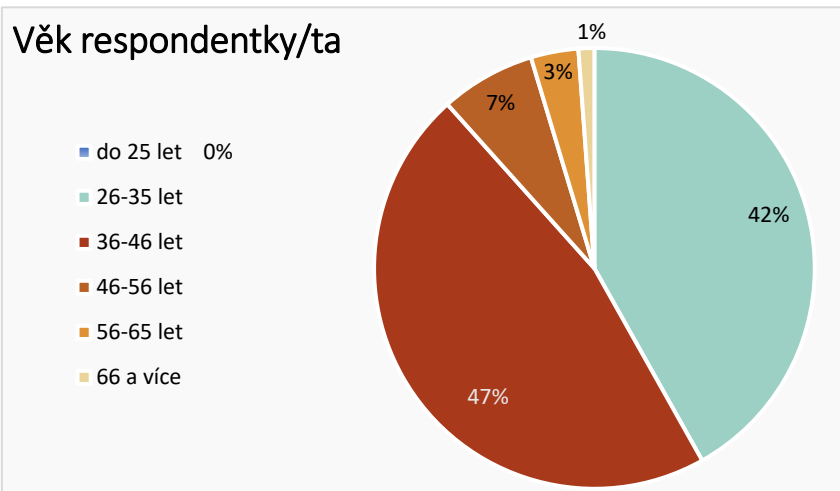
Graf 1 Pracoviště respondentky/ta

Graf 2 Oblast působení respondentky/ta

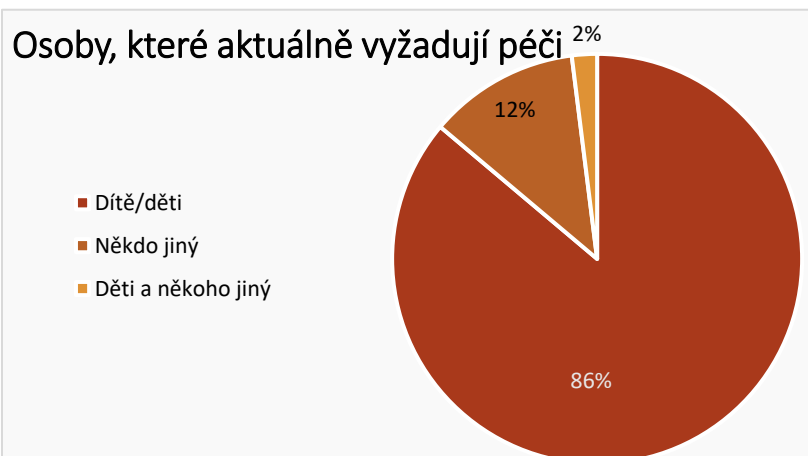
Graf 3 Místo působení respondentky/ta

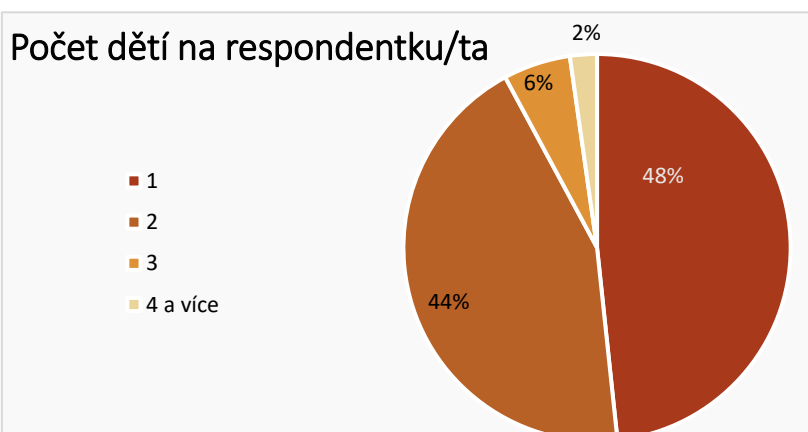
Graf 4 Věk respondentky/ta

4. Základní charakteristiky osob, které potřebují péči

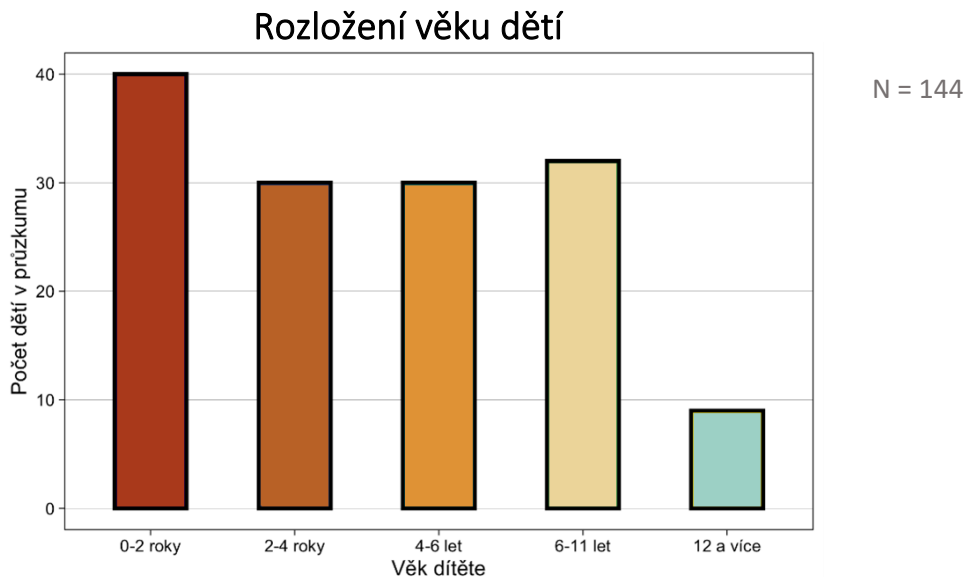
Respondentky/respondenti byli nejčastěji rodiči pečující o jedno či dvě děti ve věku do 12 let. O blízkou osobu jinou než dítě se stará 12% dotázaných. Celkem má 90 osob 144 dětí (1,6 v průměru).

Graf 5 Osoby, které aktuálně vyžadují péči

Graf 6 Počet dětí na respondentku/ta

Graf 6 Věk dětí respondentek/tu, které aktuálně potřebují péči

4.1 Služby péče o děti

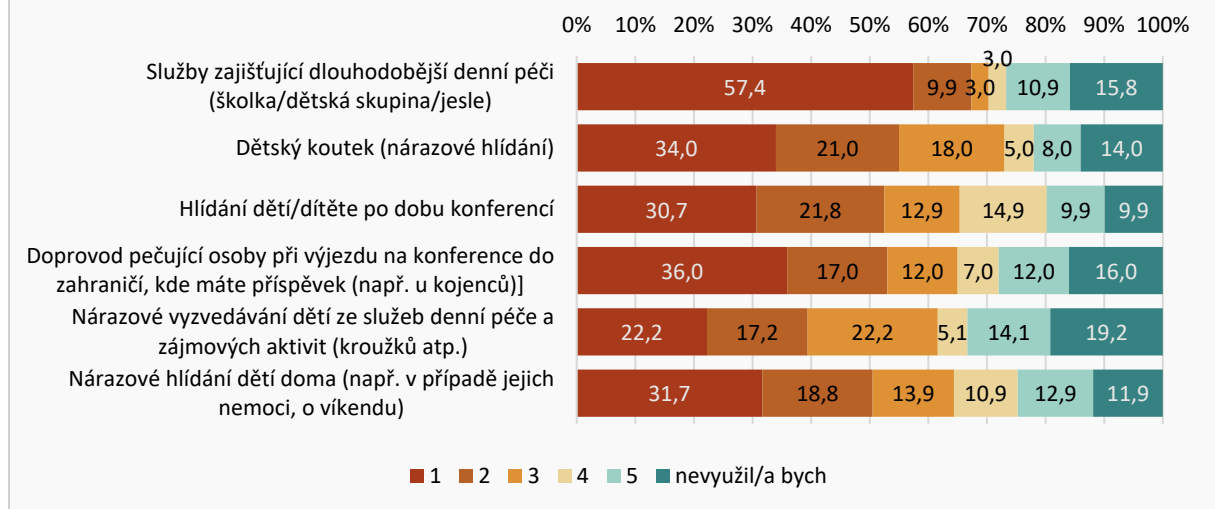
Cílem ankety bylo zjistit, o jakou podporu v péči a služby péče mají vědkyně a vědci největší zájem, odhadnout, jak často by je využívali, a jaké by byly náklady na jednotlivé služby. Respondentky/i vyplňovali anketu pro každé své dítě zvlášť, aby bylo možné ohodnotit potřeby pečujících s dětmi různého věku. Proto v následujícím textu v případě využívání služeb péče a nákladů pracujeme s procenty z celkového počtu dětí odpovídajících osob, nikoli z počtu respondentek/ků (proto používáme frázi „x % dětí“).

4.1.1 O jaké služby péče je největší zájem?

Na škále 1-5 (kde 1 označuje nejvyšší míru preference, volba 5 nejnižší) respondentky/ti uváděly, do jaké míry pro své dítě/děti upřednostňují zajištění/proplácení dané služby péče o dítě ze strany zaměstnavatele. Výpočet zohledňuje preferenci u každého dítěte, má-li jich respondent/ka víc. Při odpovědích bylo možné v případě konkrétního dítěte také uvést, že by dítě službu nevyužilo.

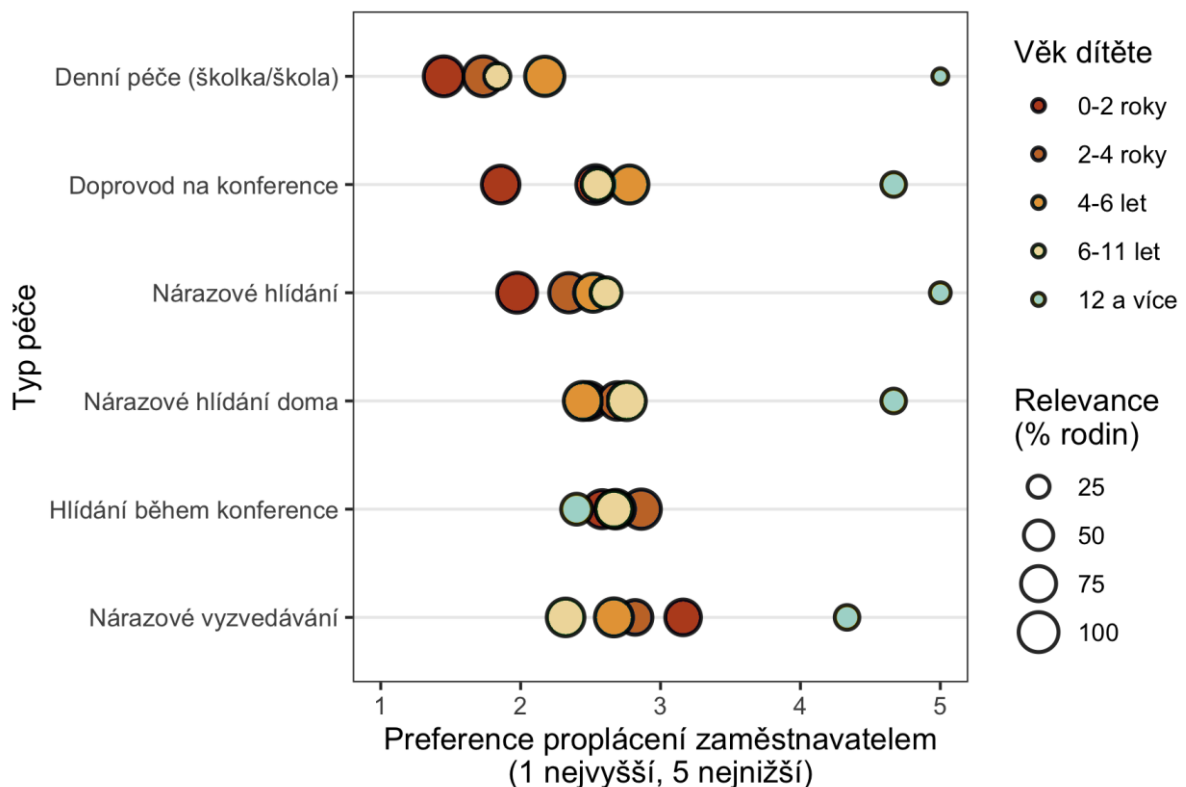
Jednoznačně nejvyšší preferenci získaly služby zajišťující denní péči, jako je školka, dětská skupina či jesle. Nejvýznamnější je tato služba pro 57,4 % dětí respondentek/tů, hodnocení 1 nebo 2 dostala tato služba ve více než dvou třetinách odpovědí. Z nárazových služeb péče byla silná preference v případě dětského koutku, hlídání na konferencích a zajištění doprovodu pečující osoby při výjezdu do zahraničí u kojících.

Preference zajištění služeb péče

Graf 6 Preference zajištění služeb péče

Preference služeb péče se vyvíjí s tím, jak děti rostou. Zatímco o služby denní péče a nárazového hlídání mají zájem hlavně rodiče malých dětí, zajištění hlídání během konference by pomohlo rodičům i starších dětí. Velký zájem je o možnost doprovodu na konferenci v případě péče o nejmenší děti do dvou let věku (Graf 7).

Graf 7 Preference zajištění služeb péče

V rámci kategorie „jiné“ byl prostor pro doplnění dalších služeb, které otázka explicitně nezmínila. Některé respondentky/ti využily také možnost vyjádřit se k tématu v závěrečných komentářích ankety. Mezi dalšími zmiňovanými službami se objevily:

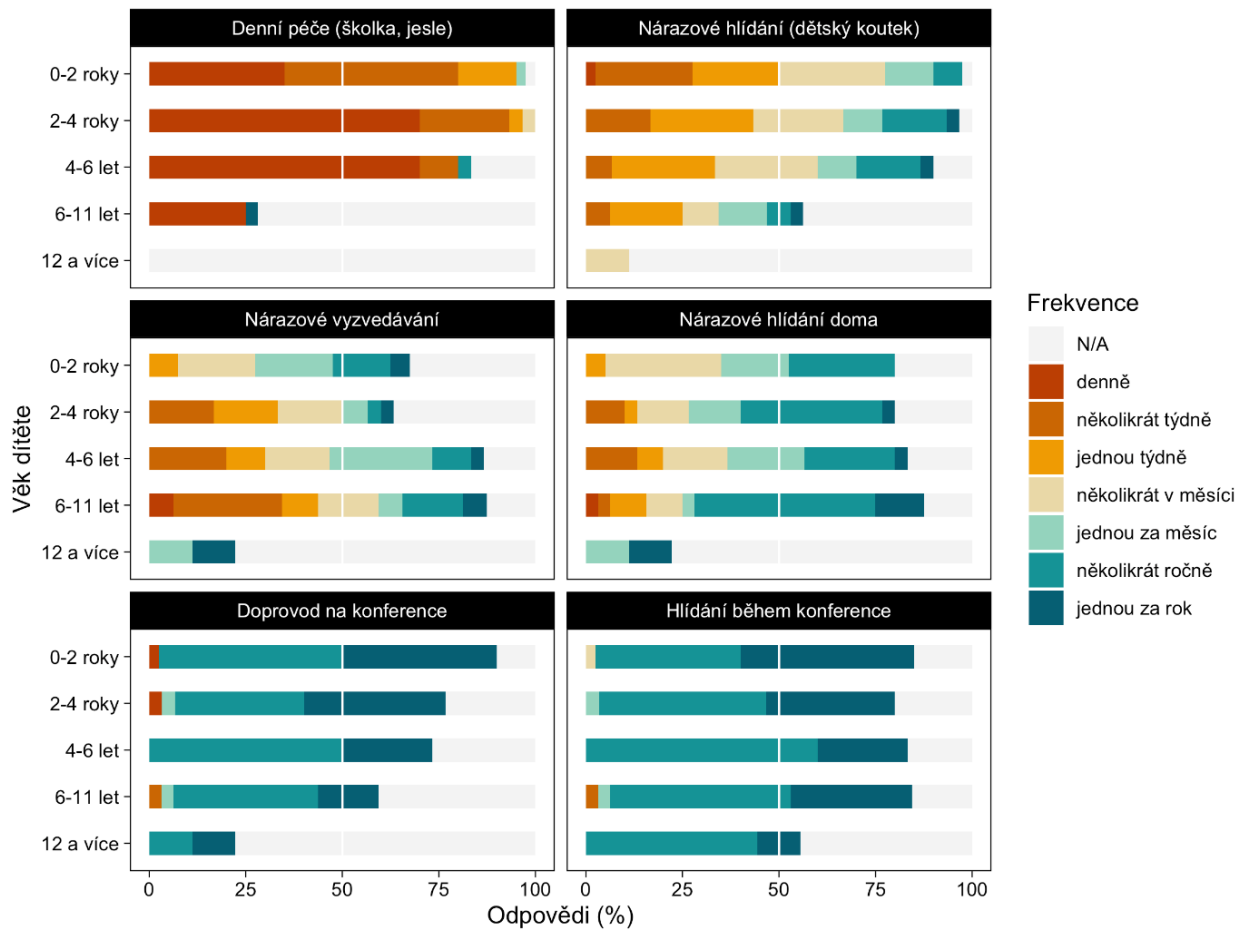
- poptávka po pravidelném hlídání chůvou
- zajištění stravování na denní bázi (rozvoz domů, dotace obědů)
- volnočasové aktivity či prázdninové programy
- příspěvek na doučování handicapovaného dítěte
- školné/školné
- možnost vzít si dítě do zaměstnání (mít na pracovišti hernu, studovnu, knihovnu)
- možnost využití komunitní školy pro děti zaměstnanců/kyň AV ČR.

Nejčastěji byla ovšem zdůrazňována potřeba **finanční a kapacitní dostupnosti jeslí/školek** v (blízkosti) zaměstnání. Zazněla ale také potřeba mít víc volna v práci nebo přání, aby pracovnice/níci nebyli přetěžováni a zaměstnavatel neočekával práci nad rámec úvazku (např. o víkendech). Dále byla zmíněna kombinace zkráceného úvazku či částečného dofinancování ušlé mzdy v případech nemoci rodinného příslušnice/íka.

4.1.2 Jak často by respondentky/i služby využívali?

Jak již bylo řečeno, mapování situace vědkyň a vědců bylo v anketě pojato z hlediska situace každého jejich jednotlivého dítěte, proto je nutné zdůraznit, že se v této kapitole jedná o náklady za jedno dítě, nikoli ovšem nutně za jednu domácnost.

Zatímco služby denní péče by vzhledem k jejich charakteru většina respondentek/ů využívala denně nebo několikrát v týdnu (v případě nejmenších dětí), jednorázové hlídání nebo vyzvedávání z kroužků by logicky využívaly podstatně méně. Doprovodu na konference nebo hlídání během konference by respondentky/i využily jednou nebo několikrát za rok. Data pro jednotlivé typy služeb a věkové kategorie uvádí graf 8.

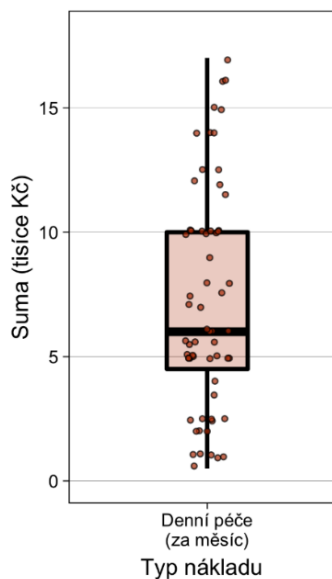

Graf 8 Frekvence využití daného typu služby podle věku dětí

4.2 Služby péče o děti – odhad nákladů

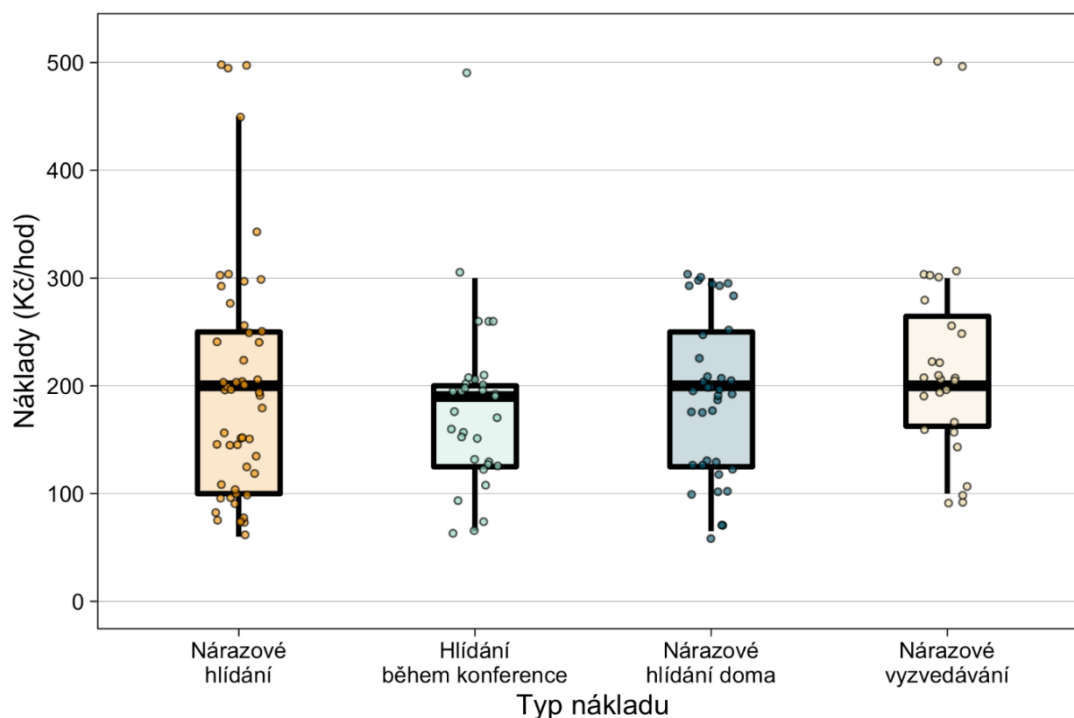
Mimo žádosti o odhad nákladů jednotlivých služeb péče byli respondentky/ti také dotázány na celkový odhad nákladů na služby péče za měsíc. U celkových nákladů na služby péče o děti odhadly respondentky/ti současně vynakládané náklady na péči o děti průměrně na 5 000 Kč měsíčně na jedno dítě.

Dále jsme zjišťovali odhad nákladů na služby péče uvedené výše. Náklady na denní péči ve školce/jeslích/dětské skupině (za jedno dítě) odhadovaly respondentky/ti nejčastěji mezi 5 000 Kč 10 000 Kč za měsíc s průměrem okolo šesti tisíc korun. Jednalo se o otevřenou otázku, na obrázku tedy můžete vidět rozptyl všech odpovědí (viz graf 9 *Denní péče*).

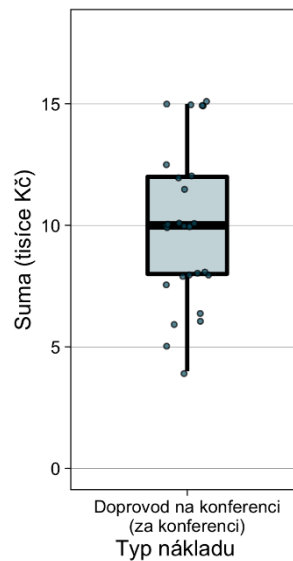
Graf 9: Denní péče

Respondentky/ti se mohly vyjádřit také k odhadované ceně různých služeb péče o dítě/děti s hodinovou sazbou, odhady se výrazně nelišily a nejčastěji se pohybují okolo 200 Kč na hodinu s rozptylem cca 150 – 250 Kč/h. (viz Graf 10 Náklady – Hodinová sazba).

Graf 10: náklady – hodinová sazba

V dotazníku měla velkou pozitivní odezvu služba doprovodu do zahraničí z důvodu konference (viz Graf 7). Respondentky/ti odhadovaly náklady na tuto službu nejčastěji okolo 10 000 Kč na celou dobu konference (viz graf 11 *Doprovod na konferenci*).

Graf 11: Doprovod na konferenci

4.3 Case study – příklady nákladů za služby péče o dítě

V této části představujeme vybrané scénáře potřeb péče o děti s odhadem nákladů podle dat výše.

Batole ve věku do 2 let obvykle chodí do dětské skupiny na 3 až 4 dny týdně. Ještě nemá dobrou imunitu a potřebuje často hlídání doma, protože je téměř každý měsíc nemocné. Typický pečující vědkyně/vědec musí několikrát měsíčně zůstat v práci déle – kvůli experimentu, semináři, nebo návštěvě spolupracovnice/níka z jiné univerzity. V tuto dobu je nutné zajistit si pro dítě nárazové hlídání nebo vyzvednutí. Vědkyně/vedec potřebuje jet alespoň jednou za rok na konferenci prezentovat své výsledky nebo jet do zahraničí na seminář k budoucí spolupráci. V tomto případě je nutné najít hlídání dítěte na dobu konference nebo vzít sebou na konferenci doprovod.

Náklady:

- *dětská skupina 3-4 dny v týdnu: 4 000 Kč/měsíc*
- *hlídání doma 3x v měsíci: 1 500 Kč/měsíc*
- *vyzvednutí dítěte z dětské skupiny 3x v měsíci: 1 200 Kč/měsíc*
- *doprovod na konferenci 1x ročně: 10 000 Kč/rok*

Celkové roční náklady: 90 400 Kč

Předškolák ve věku 4 let navštěvuje denně státní školku, několikrát za rok je nemocný a tak potřebuje hlídání doma. Pečující vědkyně/vědec musí několikrát měsíčně zůstat v práci déle a jede dvakrát ročně na konferenci nebo do zahraničí.

Náklady:

- *státní školka: 1000 Kč/měsíc*
- *hlídání doma 1x v měsíci: 500 Kč/měsíc*
- *vyzvednutí dítěte ze školky 3x v měsíci: 1 200 Kč/měsíc*
- *doprovod na konferenci 2x ročně: 20 000 Kč/rok*

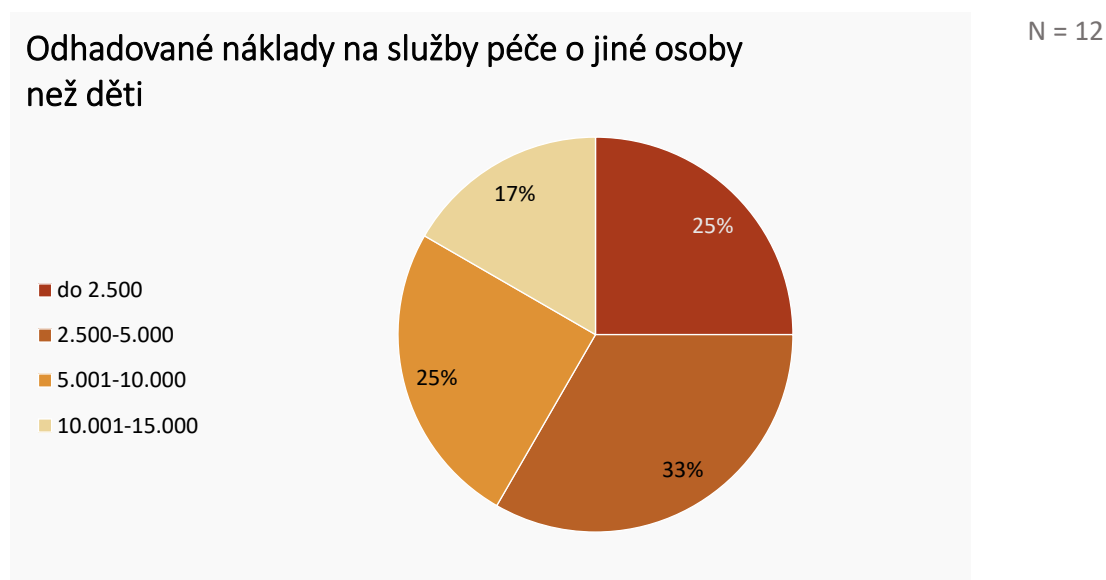
Celkové roční náklady: 52 400 Kč

4.4 Služby péče o jiné osoby než děti

Přestože většina respondentek/tů pociťuje potřebu především v oblasti zajištění služeb péče o děti (86 % ze 101 osob), v celkem 12 % případů respondentky/ti uvedly, že péči potřebuje jiná osoba než dítě/děti a ve 2 % případů odpověděly, že péči vyžadují jak děti, tak další osoba či osoby (viz *Graf 5 Osoby, které vyžadují péči*). Tento poměr je do značné míry dán i tím, jaké osoby na dotazník odpovídaly (zejm. mladší střední generace ve věku 26-46 let), resp. jaké osoby byly diseminací ankety zasaženy.

4.2.1 Služby péče o blízkou osobu

Mezi službami, které respondentky/ti jmenovaly, jsou: návštěva zdravotní sestry/bratra či pečovatelky/pečovatele a doprovod na nutnou lékařskou péči u seniorky/ra či nemocné osoby, odlehčovací služby, sezení u psycholožky/ga, fyzioterapie a zdravotní cvičení, ošetřovné na rodinného příslušníka. Náklady na služby péče o blízkého člověka odhadovaly respondentky/ti značně rozdílně. Suma potřebná na tuto péči se dle respondentek/tů může pohybovat od méně než 2 500 Kč až do 15 000 Kč za měsíc služeb. Tyto rozdíly mohou být dány charakterem služeb, kam patří vedle fyziologické a lékařské péče o osobu také např. péče o mentální zdraví.

Graf 7 Odhadované náklady na služby péče o jiné osoby než děti

5. Závěrečné komentáře

Dostupné služby péče jsou důležitou součástí sladování osobního a profesního života vědkyň a vědců, pro mnoho jedinců ale mohou být finančně těžko dosažitelné. Výsledky realizované ankety ukazují, že nejpotřebnější službou při péči o dítě/děti je dlouhodobější služba denní péče, tedy školky, jesle či dětská skupina. Náklady na tyto služby odhadují respondentky/ti ankety v řádech tisíců měsíčně, nejčastěji mezi 5 000 – 10 000 Kč.

Respondentky/ti vedle finanční dostupnosti služeb denní péče zmiňují také kapacitní dostupnost těchto služeb, která v současné době není dostatečná. Jako další potřebné služby jsou v anketě označeny služby hlídání dítěte/dětí během konferencí či doprovod na konference, jejichž náklady se dle respondentek/tů také mohou vyšplhat až do tisíců (v případě doprovodu na konferenci), ale jsou potřebné jen jednou nebo několikrát ročně. Nejméně často preferovanou službou péče je narázové

vyzvedávání dětí ze služeb péče, respondentky/ti označily/i tuto službu také jako službu s nejvyššími náklady (v sazbě za hodinu). Celkové odhadované náklady na služby péče o dítě/děti za měsíc odhadují respondentky/ti v průměru na 5000 Kč za měsíc za jedno dítě.

Péči o osobu jinou než dítě v anketě označila menší část respondentek/respondentů, několik z nich pak uvedlo, že pečují o dítě i o další osobu. V této části ankety respondentky/ti uvádějí preferované služby péče, kam se řadí např. fyzioterapie a zdravotní služby, návštěvy zdravotní sestry/bratra, doprovod v rámci lékařské péče, ošetřovné či odlehčovací služby. Respondentky/ti také jako potřebnou službu zmínily/i péči o mentální zdraví, tedy např. sezení u psycholožky/psychologa. Náklady na služby pro osobu jinou než dítě odhadují respondentky/ti s velkými rozdíly, což může být dáno i různými druhy služeb a malým množstvím osob, které se k tématu vyjádřily. Nejvíce odhadovaly/i respondentky/ti náklady mezi 2 500 – 5 000 Kč za měsíc, více než třetina osob ale odhaduje větší sumu (5 000 – 15 000 Kč za měsíc).

V rámci této ankety zmiňují respondentky/ti i další preferované služby, např. zajištění stravování, volnočasové aktivity, doučování či možnost vzít si dítě do zaměstnání. Respondentky/ti by uvítaly/i více volna v práci, kombinaci zkráceného úvazku a také dofinancování ušlé mzdy v případech nemoci rodinné příslušnice/níka. Zazněla také potřeba, aby zaměstnavatel neočekával práci nad rámec úvazku (např. o víkendech) a potřeba nebýt přetěžován/a v práci.